SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 9/1954 Årgång 4

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Förslaget till förenkling av vissa beskattningsregler

Av t. f. kammarrättsfiskalen R. Engblom

1950 års skattelagssakkunniga ha nyligen till chefen för Finansdepartementet överlämnat ett betänkande med förslag till förenkling av vissa beskattningsregler (SOU 1954: 18). Syftet med de sakkunnigas förslag är att beträffande skattskyldiga med enkla inkomst- och beskattningsförhållanden möjliggöra en förenkling av deklarations- och taxeringsförfarandet samt att åstadkomma bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt.

I det följande lämnas en redogörelse för de sakkunnigas förslag.

Verkningarna av gällande beskattningsbestämmelser och möjligheterna till förenklingar

De i skatteförfattningarna givna reglerna för inkomstberäkningen förutsätta i princip en noggrann beräkning av bruttoinkomst, avdragsbelopp och nettointäkt beträffande varje förvärvskälla samt av varje allmänt avdrag. På grund av skatteförfattningarnas bestämmelser om beräkning av underlaget för taxeringen har deklarationsskyldigheten måst utformas på sådant sätt, att den för gemene man ofta ter sig besvärlig.

De svårigheter, som i många fall äro förenade med en exakt beräkning av vissa intäkts- och avdragsbelopp, ha tvingat taxeringsmyndigheterna att i åtskilliga hänseenden ersätta den exakta inkomstberäkningen med schablonmässigt utformade regler för uppskattning av intäkter och omkostnadsavdrag.

Reglerna för inkomstberäkningen syfta principiellt till att avväga den individuella

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

skatteförmågan. De sakkunniga framhålla emellertid, att skatteförmåga icke är något entydigt begrepp. Av praktiska skäl lämnas också för närvarande många på skatteförmågan inverkande omständigheter helt åsido vid beskattningen. En långt driven noggrannhet vid avvägningen av vissa omständigheter, som inverka på skatteförmågan, medför därför icke alltid, att resultatet av taxeringen blir riktigare. Över huvud taget torde många med den exakta inkomstberäkningen sammanhängande detaljer i deklarations- och taxeringsförfarandet förorsaka mer arbete och irritation än som motsvaras av därigenom vunnen större noggrannhet vid avvägningen av skatteförmågan.

Nackdelarna av den exakta inkomstberäkningen framträda än mer vid jämförelse med de enkla regler, efter vilka skatteavdrag för uttag av preliminär A-skatt utformats. Om den preliminära skatten skall kunna anknyta till och om möjligt sammanfalla med den statliga skatten, kan den nuvarande metoden för inkomstberäkningen icke bibehållas oförändrad. En bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt förutsätter därför, att inkomstberäkningen förenklas i vissa avseenden.

Möjligheter till förenkling av beskattningsreglerna föreligga företrädesvis beträffande skattskyldiga, vilka endast eller till huvudsaklig del ha inkomst av tjänst, och vilka icke ha rätt till andra avdrag än ett mindre avdrag för omkostnader i tjänsten och avdrag för skatter samt folkpensions- och försäkringsavgifter. Beträffande övriga skattskyldiga, framför allt jordbrukare, rörelseidkare, fria yrkesutövare och äkta makar, som skola samtaxeras, äro möjligheterna till förenkling däremot begränsade.

Hela antalet skattskyldiga i riket utgör för närvarande omkring 4 milj. Därav torde omkring två tredjedelar vara att hänföra till förstnämnda kategori skattskyldiga, vilkas inkomst- och beskattningsförhållanden äro enkla.

En förenkling av deklarations- och taxeringsförfarandet skulle för sistnämnda kategori skattskyldiga enligt de sakkunnigas mening kunna ske om

1) en schablonisering genomföres av avdraget för omkostnader i förvärvskällan tjänst,

2) mindre inkomster av annan fastighet och kapital undantagas från beskattning,

3) en omläggning eller schablonisering genomföres av avdraget för kommunala utskylder, för folkpensionsavgift och för försäkringspremier, därunder inbegripet avgifterna till den allmänna sjukförsäkringen.

Inkomst av tjänst

Den tekniska och ekonomiska utvecklingen samt arbetskraftens större rörlighet ha medfört, att avdragsgilla omkostnader för förvärv av inkomst av tjänst blivit betydligt vanligare än tidigare. Av de sakkunniga gjorda undersökningar framgår, att 44 procent av samtliga skattskyldiga med inkomst av tjänst medgivas avdrag för omkostnader i nämnda förvärvskälla. Det stora antalet yrkade avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande medför en icke oväsentlig arbetsbörda för taxeringsmyndigheterna, och det är förenat med stora svårigheter att åstadkomma enhetliga principer vid den praktiska tillämpningen av avdragsbestämmelserna.

För att förenkla avdragsbestämmelserna i förvärvskällan tjänst förelå de sak-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

kunniga, att alla skattskyldiga med inkomst av tjänst medgivas ett schablonavdrag å 100 kronor utan att utredning om de verkliga kostnaderna behöver förebringas. Därigenom beräknas omkring 627.000 individuella avdragsprövningar bortfalla vid taxeringen. Om summan av de verkliga utgifterna överstiga schablonavdraget, föreslås ett schablonmässigt avdrag med nämnda summa avjämnad till närmast högre hela 100-tal kronor. Uppgå omkostnaderna exempelvis till 425 kronor, medgives sålunda avdrag med 500 kronor. Avdrag för underskott har emellertid icke ansetts böra ifrågakomma, om eller i den mån underskottet uppkommit vid tillämpningen av bestämmelserna om schablonmässig beräkning av omkostnadsavdraget.

Om det lägsta schablonavdraget sättes till 100 kronor uppkommer icke något tröskelproblem av betydelse, och man torde kunna bortse ifrån att vissa statstjänstemän ha ersättningar för utgifter i tjänsten, som icke äro att anse som skattepliktig inkomst. Sättes däremot schablonavdraget högre än 100 kronor, skulle en skattskyldig utan egentliga omkostnader få en alltför stor skattelindring vid jämförelse med den som har omkostnader i det närmaste motsvarande schablonavdraget. Vidare måste i sådant fall övervägas att slopa den i enkelhetens intresse genomförda regeln om skattefrihet för vissa statliga ersättningar.

Stundom uppstå svårigheter vid särskiljande av intäkter och omkostnader, som hänföra sig till inkomstslagen tjänst och tillfällig förvärvsverksamhet. Till sistnämnda förvärvskälla hänföres enligt gällande bestämmelser bl. a. intäkt genom tillfälligt bedriven intellektuell verksamhet. Sådan intäkt förvärvas i regel av skattskyldig, som dessutom har inkomst av tjänst, och de omkostnader, som den skattskyldige haft, hänföra sig ofta till båda förvärvskällorna.

Vid genomförandet av en schablonisering av avdrag i förvärvskällan tjänst skulle ett bibehållande av nuvarande regler te sig än mer opraktiskt än för närvarande och kunde dessutom medföra, att en skattskyldigs taxering bleve olika beroende på om en intäkt eller en utgift hänfördes till den ena eller andra förvärvskällan. De sakkunniga föreslå därför, att med tjänst skall likställas rätt till ersättning eller förmån på grund av tillfällig intellektuell verksamhet. Den föreslagna överflyttningen av vissa inkomstförvärv från tillfällig förvärvsverksamhet till tjänst medför en viss förändring i fråga om skattskyldigheten för fysisk person för tid, under vilken han icke varit bosatt här i riket. Sådan person blir nämligen i motsats till vad som för närvarande gäller skattskyldig för sådan inkomst av ifrågavarande tillfälliga natur, som förvärvats genom verksamhet här i riket.

Inkomst av annan fastighet och kapital

Flertalet skattskyldiga, som erlägga preliminär A-skatt, ha ofta vid sidan av den egentliga tjänsteinkomsten smärre inkomster av annan fastighet och kapital. Enligt de sakkunnigas beräkningar hade vid 1953 års taxering omkring 482.000 skattskyldiga inkomst av annan fastighet — vilket antal kan beräknas öka, när de nya bestämmelserna om schablonberäkning av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter skola tillämpas — och omkring 1.240.000 skattskyldiga inkomst av kapital.

Skattetabellerna för preliminär A-skatt grundas emellertid på den förutsättningen, att den skattskyldige endast har inkomst

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

av tjänst. Lokal skattemyndighet kan visserligen föreskriva, att preliminär A-skatt jämväl skall erläggas för annan den skattskyldiges inkomst, och den skattskyldige kan själv begära, att högre källskatteavdrag skall verkställas än det som angives i skattetabellen, men dessa möjligheter utnyttjas såvitt angår mindre inkomstbelopp icke i någon större utsträckning. Därav följer att skatten å småinkomster av annan fastighet och kapital i regel uttages i form av kvarstående skatt.

En bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt skulle enligt de sakkunniga kunna uppnås, om smärre fastighets- och kapitalinkomster undantagas från beskattning. Detta skulle samtidigt medföra en viss förenkling av deklarations- och taxeringsförfarandet och skulle dessutom främja intresset för sparande.

De sakkunniga förorda därför, att inkomst av annan fastighet och av kapital endast skall tagas till beskattning i den mån inkomsten överstiger 200 kronor. Bestämmelserna ha emellertid utformats så, att skattefrihet endast får åtnjutas i hemortskommunen. Inkomst av sommarvillor och fastigheter i annan kommun än hemortskommunen skall således beräknas på vanligt sätt.

Enligt gjorda beräkningar kan i runt tal hälften av antalet skattskyldiga med inkomst av annan fastighet och av kapital beräknas bli befriade från skatt å sådan inkomst, om förslaget genomföres.

Beskattningen av folkpensionsförmåner och avdraget för folkpensionsavgift

Principiellt äro utfallande folkpensionsförmåner underkastade skatteplikt. På grund av de särskilda bestämmelserna om avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer vid den kommunala taxeringen bli emellertid pensionsförmånerna i övervägande antalet fall icke beskattade. Följden blir, att många skattskyldiga både få göra avdrag för de erlagda folkpensionsavgifterna och undgå beskattning av pensionsbeloppen. De särskilda bestämmelserna om avdrag för nedsatt skatteförmåga ha vidare visat sig medföra besvärligheter vid taxeringsarbetet, och rätten till avdrag för erlagd folkpensionsavgift komplicerar såväl deklarations- som taxeringsförfarandet. Det förhållandet att folkpensionerna äro undantagna från preliminär beskattning medför dessutom ofta bristande överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt.

Med hänsyn till de olägenheter, som äro förenade med nuvarande beskattningsregler, föreslå de sakkunniga som ett led i förenklingen av taxerings- och uppbördsförfarandet, att de enligt lagen om folkpensionering utgående förmånerna undantagas från skatteplikt, och att rätten till avdrag för erlagda obligatoriska folkpensionsavgifter upphäves. I samband därmed föreslås, att de med folkpensionerna i vissa beskattningshänseenden jämställda bidragen till änkor och änklingar med barn likaledes skola undantagas från beskattning.

De föreslagna åtgärderna medföra, att bestämmelserna om avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer och bestämmelserna om beskattning av restituerade, avkortade och avskrivna folkpensionsavgifter bli överflödiga, varför nämnda bestämmelser föreslås upphävda. De sakkunniga framhålla, att förslaget ur de skattskyldigas synpunkt närmast kan betraktas som en viss omfördelning av skattebelastningen så till vida, att de folkpensionärer, som nu måste betala skatt

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

för hela eller någon del av folkpensionen, bli helt befriade därifrån, medan en viss skatteskärpning inträder för de skattskyldiga, som nu äro avgiftspliktiga enligt folkpensionslagens bestämmelser.

Utskyldsavdraget

Enligt nuvarande bestämmelser medgives vid den statliga taxeringen normalt avdrag för den kommunalskatt, som hänför sig till året före beskattningsåret. Vid jämn inkomst och oförändrad utdebitering är det utan betydelse för vilket års kommunalskatt avdrag medgives. Avviker däremot inkomsten året närmast före beskattningsåret mera avsevärt från beskattningsårets inkomst, blir utskyldsavdraget oproportionerligt i förhållande till denna senare inkomst.

Vid upprättandet av tabellerna för preliminär A-skatt beräknas utskyldsavdraget med hänsyn till de å inkomsten under beskattningsåret belöpande kommunala utskylderna. Detta medför, att vid stigande inkomst eller vid flyttning till kommun med högre kommunal utdebitering än i den tidigare kommunen källskattetabellerna upptaga ett för högt kommunalskatteavdrag, varigenom den preliminära skatten blir för låg och den skattskyldige påföres kvarstående skatt. Det motsatta förhållandet inträffar, om inkomsten minskar från det ena året till det andra, eller om flyttning sker till kommun med lägre utdebitering.

Även andra nackdelar äro förenade med den nuvarande utformningen av utskyldsavdraget. Det föreligger således ofta svårigheter för de skattskyldiga att vid upprättandet av deklarationen riktigt angiva de utskylder, för vilka rätt till avdrag föreligger, vilket bidrager till att taxeringsarbetet försvåras.

De sakkunniga ha övervägt olika möjligheter att lösa frågan om utskyldsavdraget och framhålla, att den radikalaste lösningen vore att helt avskaffa detta avdrag vid taxeringen. En sådan åtgärd ha de sakkunniga emellertid icke velat förorda med hänsyn till de orättvisar, som skulle föranledas av ojämnheterna i den kommunala beskattningen. Däremot föreslås, att kommunalskatteavdraget omlägges på sådant sätt, att det nuvarande utskyldsavdraget bortfaller. I stället skall den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten för fysiska personer och oskifta dödsbon minskas dels med statligt ortsavdrag, dels med så många procent av återstoden, som motsvarar den till närmaste hela krontal avjämnade sammanlagda kommunala utdebiteringen i den kommun, där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt, och dels i förekommande fall med avdrag för nedsatt skatteförmåga. Beräkningen av den beskattningsbara inkomsten är avsedd att ske enligt tabell, som för viss taxerad inkomst utvisar den beskattningsbara inkomsten.

Av praktiska skäl har det procenttal för beräkning av det avdrag, som enligt förslaget skall ersätta det nuvarande utskyldsavdraget beträffande fysiska personer och oskifta dödsbon ansetts böra bestämmas med hänsyn till utdebiteringen i hemortskommunen. I fråga om andra juridiska personer än oskifta dödsbon, som ofta beskattas kommunalt i annan kommun än den, där de taxeras till statlig inkomstskatt, skulle ovannämnda regel kunna leda till, att avdraget i hög grad avvek från det verkliga kommunala utskyldsbeloppet.

Till undvikande därav föreslås, att den taxerade inkomsten för juridiska perso-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

ner skall minskas med så många procent därav, som svarar mot den sammanlagda till närmaste hela krontal avjämnade utdebiteringen i den kommun, där den skattskyldige skall taxeras till kommunal inkomstskatt. Om juridiska personer skall taxeras till kommunal inkomstskatt i mer än en kommun, skall den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten uppdelas efter förhållandet mellan den skattskyldiges i olika kommuner till kommunal inkomstskatt taxerade inkomster. Varje del minskas därefter med det procenttal, som motsvarar den avjämnade utdebiteringen i vederbörande kommun, och summan av de olika avdragen utgör den skattskyldiges hela avdrag för kommunala utskylder.

Enligt lagen om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan skall skattskyldig, å vilken lagen är tillämplig, endast erlägga sextio procent av de utskylder till den kyrkliga kommunen, som eljest bort utgå. På grund därav har föreslagits, att procenttalet vid utskyldsavdragets angivande för denna kategori skattskyldiga skall beräknas med hänsyn till den enligt nämnda lag nedsatta utdebiteringen.

Eftersom olika regler gälla för taxeringen till statlig inkomstskatt och taxeringen till kommunal inkomstskatt, medför det föreslagna systemet för beräkning av utskyldsavdraget ett något annorlunda resultat än det nuvarande. För flertalet skattskyldiga inskränker sig avvikelsen till den bristande överensstämmelsen mellan de statliga och de kommunala ortsavdragen. Detta missförhållande elimineras emellertid i stort sett genom de sakkunnigas förslag om en höjning av de statliga ortsavdragen. För gift skattskyldig föreslås således en höjning med 200 kronor, för skattskyldig, som avses i 8 § 1 mom. fjärde stycket förordningen om statlig inkomstskatt med 150 kronor och för ensamstående skattskyldig med 100 kronor.

Av vad ovan anförts framgår, att det föreslagna systemet för beräkning av utskyldsavdraget icke inrymmer den nuvarande avdragsrätten för den effektiva fastighetsskatten, d. v. s. den kommunalskatt, som utgår på grund av att inkomst av fastighet icke uppgår till fyra procent av fastighetens taxeringsvärde. De sakkunniga framhålla emellertid, att möjlighet till kompensation därför föreligger genom en sänkning av repartitionstalet.

Avdraget för försäkringspremier och sjukförsäkringsavgifter.

Det allmänna avdraget för försäkringspremier är för närvarande begränsat till 200 kronor för ensamstående skattskyldig och sammanlagt 400 kronor för äkta makar. Enligt beslut vid årets riksdag föreligger fr. o. m. 1957 års taxering jämväl avdragsrätt för erlagda sjukförsäkringsavgifter, i den mån de rymmas inom ramen för försäkringsavdraget.

Av gjorda undersökningar framgår, att omkring 76 procent av hela antalet skattskyldiga yrkat avdrag för försäkringspremier vid 1952 års taxering. Medeltalet av de yrkade avdragen utgör 135 kronor, och om de yrkade avdragen fördelas på samtliga skattskyldiga, belöper på varje skattskyldig 102 kronor. Enligt preliminära beräkningar kan årsavgiften till den obligatoriska sjukförsäkringen uppskattas till lägst 24 kronor och högst 158 kronor, beroende på den avgiftspliktiges inkomster.

Rätten till allmänt avdrag för försäk-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16

ringspremier utgör ett avsteg från eljest gällande principer i fråga om beskattningen av försäkringstagare och har ursprungligen motiverats av sociala skäl.

Vid framläggandet av förslag till olika förenklingsåtgärder ha de sakkunniga ansett sig böra överväga avskaffandet av försäkringsavdraget. De ha därvid funnit, att detta avdrag icke längre är befogat av enbart sociala skäl men ha likväl icke velat föreslå, att avdragsrätten avskaffas, främst med hänsyn till det sparfrämjande syfte, som avdraget tjänar. I stället förorda de sakkunniga, att alla skattskyldiga medgivas ett schablonavdrag för försäkringspremier, därunder inbegripet avgifter till den allmänna sjukförsäkringen. Avdraget har i avvaktan på definitivt besked om sjukförsäkringsavgifternas storlek och utredning om i vilken omfattning de nuvarande sjukkasseavgifterna komma att ersättas av sjukförsäkringsavgifterna föreslagits till 150 kronor för ensamstående och sammanlagt 300 kronor för äkta makar. Om de verkliga utgifterna för premier och avgifter äro högre än schablonavdraget, skall enligt förslaget avdrag medgivas därför, dock högst med 300 kronor för ensamstående och 600 kronor för makar.

Verkningarna av de sakkunnigas förslag

Om de sakkunnigas förslag genomföres kan för sådana skattskyldiga, vilka endast ha inkomst av tjänst jämte mindre inkomster av annan fastighet och kapital och vilkas avdrag bli helt schabloniserade, taxering och skatter beräknas enbart på grundval av tjänsteinkomsten. Därigenom öppnas möjlighet att för dessa skattskyldiga anordna ett enklare deklarations- och taxeringsförfarande. Den preliminära skatten kommer dessutom för denna kategori skattskyldiga att i möjligaste mån anknyta till den slutliga skatten.

Det största utbytet av de föreslagna förenklingsåtgärderna vinnes givetvis, om förslaget genomföres i dess helhet. De olika deltaljerna äro emellertid så till vida oberoende av varandra, att intet hindrar att förslaget endast genomföres i vissa delar.

Det ungefärliga skattebortfall för det allmänna, som samtliga de föreslagna åtgärderna beräknas medföra, uppskattas till 112 milj. kronor för staten och 85 milj. kronor för kommunerna.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:16